

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/29079 6K 176
7/29651 }
7/29653 } 6K 187
7/29654 }
7/30842 }
7/32464 } 6K 11
7/32465 }

Sayı :30824082-610-14767820
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

29 Ocak 2026

7/33593 } 6K 12
7/33848 }
7/34351 }
7/34352 } 6K 20
7/34863 } 6K 25
7/35468 } 6K 32

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

TEKİRDAĞ MİLLETVEKİLİ
SAYIN CEM AVŞAR'IN
TBMM 7/29079 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLAR

SORULAR

Tekirdağ, Marmara Denizi'nin kuzeybatısında az engebeli, zengin alüvyonlarla kaplı topraklar üzerinde konumlanmıştır. Trakya'nın güneyinde, verimli topraklara sahip modern bir tarım ve sanayi kenti olan ilimiz Marmara kıyılarındaki küçük kıyı ovalarından başka iç kısımlarda da akarsuları ve geniş tabanlı vadileri kaplayan bereketli ovaları bulunmaktadır.

Uzmanlara göre Trakya'da ortalama 3000 sanayi kuruluşu gelişigüzel yerleşmiş durumdadır. Bir sanayi kenti olan Tekirdağ da ise sanayi kuruluşları ağırlıklı olarak Çorlu ve Çerkezköy ilçelerinde bulunmakta ve sektörel anlamda en önde gelen sektörü ise tekstil oluşturmaktadır. İlimizde genellikle tekstil sanayi ürünleri, deri sanayi ürünleri, demir, şarap, ayçiçeği yağı gibi ürünler ihracata konu olurken; başta tekstil makine ve yedek parçaları ile ham deri, tekstil ve deri sanayinde kullanılan kimyevi maddeler ve sanayi maddeleri ile yağlık ayçiçeği ise ithalat ürünlerini oluşturmaktadır.

Bu kadar yüksek sanayi ve tarım potansiyeline sahip şehrimizde, yeterli denetim yapılmadığından, ilgili Yönetmelikler ve yasaklar uygulanmadığından sanayi atıkları ile bu verimli toprak zehirlenmekte, çevre ve insan sağlığı açısından tehdit oluşturmaktadır. Ayrıca her gün bölgede ortalama 4 milyon metreküp suyun yer altından çıkartıp kullanıp kirllettikten sonra çataklara, derelere ve sonunda Ergene Nehri'ne bırakıldığı belirtilmektedir.

Günümüzde sanayi, ekonomik kalkınmanın temel taşlarından biri olarak kabul edilse de bazı sanayicilerin çevreye duyarsız davranışları hem ekosistemimizi hem de toplum sağlığını tehdit etmektedir. Arıtma tesislerinin kapasitesinin aşılması, atık suların yeterince arıtılmadan doğaya bırakılmasına yol açmaktadır. Bu durum, su kaynaklarının kirlenmesine ve ekosistem dengesinin bozulmasına neden olmaktadır. Ayrıca yüksek maliyetler gerekçesiyle çevre koruma önlemlerini göz ardı etmekte ve atıklar yasa dışı yollarla bertaraf etmektedir. Denetimler sonucu uygulanan cezaların caydırıcı olmaması ve sanayi tesislerinin düzenli olarak denetlenmemesi bunu tetiklemektedir.

Sanayi, toplumsal gelişim için gereklidir; ancak bu gelişim, çevreye duyarlı bir şekilde sağlanmalıdır. Çevre koruma, sadece bir yükümlülük değil, aynı zamanda gelecek nesillere bırakacağımız en değerli mirastır.

Özellikle Tekirdağ'da faaliyet gösteren bazı firmaların çıkardığı atıklarla çevredeki tarım alanlarına ciddi zararlar verdiği, bu durumun hem yerel halk hem de çiftçiler için büyük bir tehdit oluşturduğu ancak, kamuoyuna yansımaya ve yerel basında gündeme gelmesine rağmen, yetkililerin gerekli tedbirleri almadığı iddia edilmektedir. İlgili firmaların yerel ekonomiye katkı sağlaması ve siyasi ilişkiler dolayısıyla görmezlikten geldiği ifade edilmektedir.

Bir diğeri ise yerel basında ve halk arasında yaygın bir konu olduğu üzere Süleymanpaşa'da faaliyet gösteren bir limanın önlem almadan yüklediği çimento ham maddesinin çevreye verdiği zarar katlanarak artması ve işletme yönetimine ulaşılamamasıdır.

Konu üzerine bir süredir halktan yoğun şikayetler alınmakta ve yetkililerden bir tedbir alınması beklenmektedir. Söz konusu atıkların sadece tarım ürünlerine değil, aynı zamanda çevredeki ekosisteme de zarar vermekte, toprak ve su kaynaklarının kirlenmesine, uzun vadede ciddi sağlık sorunlarına yol açmasına sebep olacağından ciddiyle ele alınması gerekmektedir.

Bütün bu çevre kirliliği ve atıkların bir sonucu olarak Marmara Denizi yeniden müsilağ tehdiyle karşı karşıyadır. Tekirdağ kıyılarında yoğunlaşan müsilağ, hem balıkçılığı olumsuz etkilemekte hem de deniz ekosistemine zarar vermektedir. Uzmanlar, denize günlük 8 milyon ton atık su deşarj edildiğini ve bunun müsilağın ana sebeplerinden biri olduğunu vurgulamaktadır. Çanakkaleli balıkçıların ise müsilağ nedeniyle av sezonunu erken kapattıklarını açıklanmıştır.

Müsilağı önlemek için hazırlanan, yetersiz nitelikteki 'Marmara Denizi Eylem Planı' bile iktidar tarafından uygulanmamıştır. Üç yıl sonra Ekim 2024'te müsilağ çok daha hızlı yayılarak Marmara Denizi altında yoğunlaştığından Eylem Planı en önemli maddesi atık su arıtma tesislerinin ileri biyolojik arıtma niteliğine taşınmasında %1 bile başarı sağlanamadığı ortaya çıkmıştır. Poyrazın etkisiyle deniz tabanındaki kıvrıl yosunları kıyıya taşıdı ve Süleymanpaşa kıyılarında yoğun bir tabaka oluşturdu. Kıyı kesiminde yosunların çürümesiyle birlikte ağır bir koku da hissedilmeye başlandı.

Tekirdağ'da artan hava kirliliği nedeniyle uzmanlar özellikle yaşlılara, çocuklara ve diğer hassas gruplara dışarıya çıkmamalarını ya da maskeyle aktivitelerini gerçekleştirmelerini tavsiye etmektedir. Hava kirliliğinin azaltılması için sanayi tesislerinde denetimler artırılmalı, kalitesiz yakıt kullanımının önüne geçilmeli, temiz enerjiye geçiş teşvik edilmelidir.

Bu bağlamda;

- 1- Tekirdağ'ın, "stratejik konumu", "tarım potansiyeli" ve "sanayi kenti" olma nitelikleri göz önüne alınarak Bakanlığınızın ".... İklim Dostu Şehirler, Sürdürülebilir Çevre" vizyonu çerçevesinde gelişmesi ve hak ettiği zenginlik ve refah düzeyini yakalaması bakımından şehrimize yönelik planlanan bir çalışma var mıdır? Bu hususta Belediyeler başta olmak üzere diğer paydaşlarla bir iş birliği modeli geliştirmeyi düşünüyor musunuz?
- 2- Çevre kirliliğinin başlıca sebepleri olarak "arıtma tesislerinin kapasitesinin aşılması, yüksek maliyetler gerekmesiyle çevre koruma önlemlerini göz ardı edilmesi, atıkların yasa dışı yollarla bertaraf edilmesi, sanayi tesislerinin düzenli olarak denetlenmemesi ve cezaların caydırıcı olmaması" gibi unsurların varlığına karşın ne tür tedbirler alınmaktadır? Söz konusu denetimler sonucu uygulanan yaptırımların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
- 3- Marmara Eylem Planı içerdiği somut öneri ve eylemleriyle geçen süre zarfında uygulanmaya alınmış mıdır? Şayet 2021 yılından bu yana uygulanıyor ise müsilağın tekrar ortaya çıkma sebebi nedir? Söz konusu eylem planında yer aldığı üzere Marmara Bölgesinde bulunan mevcut atık su arıtma tesislerinin tamamı ileri biyolojik arıtma tesisine dönüştürülmesi eylemi, hayata geçmiş midir?
- 4- Oluşan çevre kirliliğinin azaltmak için sanayi kuruluşlarının atık deşarjı akarsuların debisine göre yeniden düzenleme ve çalışır durumda olmayan atık arıtma tesislerini çalışır hale getirmek için bir planınız var mıdır? Bu hususta ilgili mevzuat hükümlerine aykırı uygulamalara ilişkin gerekli cezai işlemler uygulanmış mıdır?
- 5- Tekirdağ'ın yerel basınında yer alan ve halk nezdinde şikâyet konusu olduğu üzere ilgili mevzuat hükümlerinin ihlal edilerek gerekli tedbirler alınmadan hem çevre kirliliği hem

de halk sağlığı riski oluşturan tesislerin uygulamaları tarafınızdan da tespit edilmiş midir? Bu hususta ne tür işlemler yapılmıştır?

- 6- Sanayi tesislerinin yer altı su kuyuları ve akarsuları kirleten sanayi atıklarının denetimleri ne sıklıkta yapılmaktadır? Bu kapsamda tespit edilen kaçak yer altı kuyuları var mıdır? Bu denetimlerle ilgili cezai işlemlere ait veriler nedir?
- 7- Tekirdağ'ın hava kirlilik seviyesi nedir? Bu kirliliğin ilçe bazında oranları nasıldır? Uzmanlar tarafından ifade edildiği üzere sağlığı tehdit edecek boyutlara varıldığı tarafınızca da tespit edilmiş midir? Bu hususta belediyeler ve diğler paydaşlarla bir iş birliğiniz var mıdır?

CEVAPLAR

- 1,3- 06.06.2021 tarihinde kamuoyu ile paylaşılan ve Marmara Denizi'ne kıyısı bulunan illerin üst düzey yöneticilerinin katılımıyla imza altına alınan Marmara Denizi Eylem Planı, deniz ekosisteminin korunması amacıyla Bakanlığımız koordinasyonunda ilgili kamu kurumları, yerel yönetimler ve üniversitelerin iş birliğinde hazırlanmış olup, 22 somut eylemi içermektedir. Söz konusu plan; Marmara Denizi'nin koruma alanı ilan edilmesi, ileri arıtma yapılmadan atıksu deşarjının engellenmesi, deşarj standartlarının sıkılaştırılması, arıtılmış atıksuların yeniden kullanımının artırılması, gemi ve sanayi kaynaklı kirliliğin önlenmesi, tarımsal faaliyetlerde iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması, deniz çöpleri ve hayalet ağların temizlenmesi ile sıcak su deşarjlarının etkisinin azaltılması gibi önlemleri kapsamaktadır.

Marmara Eylem Planı: "EYLEM 12 Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız tarafından yapılan çalışmalar çerçevesinde; alıcı ortama deşarj yapan atıksu arıtma tesislerinin tamamı 7/24 online izlenecek ve Marmara Denizi'ndeki 91 izleme noktası 150'ye çıkarılacaktır.

Türkiye Çevre Ajansı eliyle, Marmara Denizi ile ilişkili tüm havzalardaki denetimler uzaktan algılama, uydu ve erken uyarı sistemleri, insansız hava araçları ve radar sistemleri kullanılarak artırılacak." Eylemine yönelik olarak Bakanlığımızca; Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme 2021-2023 Programı (DEN-İZ) ve Marmara Denizi Bütünleşik Modelleme Sistemi (MARMOD) FAZ II Projesi (MARMOD FAZ II) çalışmaları müsilağ oluşumu sonrasında bu konuya yoğunlaştırılmış, izleme nokta sayısı düzenli olarak 150 istasyona çıkarılmıştır. İzleme çalışmaları 150 noktada her iki programın (DEN-İZ 2023-2025 Dönemi ve MARMOD FAZIII Projesi) güncel faaliyetleri kapsamında halen devam ettirilmektedir.

Yine bu eylem başlığı altında; 2021/14 sayılı "Marmara Bölgesi'nde Bulunan Atık Su Arıtma Tesislerinin Gerçek Zamanlı İzlenmesi" konulu Genelge' yayımlanmıştır. Buna göre alıcı ortama deşarj yapan, 1000 m3/gün ve üzerinde kapasiteye sahip atıksu arıtma tesisleri online izlenmeye başlanmıştır. Eylem Planı dışında da; Bakanlığımızca "Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri Tebliği" (R.G. Sayı 29303, Tarih: 22 Mart 2015) kapsamında yüksek kapasiteli arıtma tesisleri 7/24 on-line takip edilmektedir.

Marmara Denizi kıyılarındaki baskılar; yoğun nüfus baskısı, taşımacılık, tarım, turizm ve balıkçılık başta olmak üzere diğler ekonomik etkinliklerle birlikte; iklim değişikliği baskındır. Görüldüğü gibi; Marmara Denizi üzerindeki baskı unsurları oldukça çeşitlidir ve gelineen noktada sektörel çözümler yeterli olmamaktadır. Bunun yerine bütüncül ve sorumlulukların paylaşıldığı yaklaşım ve önlemlere ihtiyaç vardır. Bu kapsamda, Marmara Denizi'nin mevcut durumu açısından bütüncül bir değerlendirmenin ortaya konulması, senaryolara dayalı modelleme simülasyonları ile desteklenerek kirlilik

yüklerinin azaltım tedbirlerinin alınması, noktasal kirlilik kaynaklarının belirlenmesi, ekosistem temelli yaklaşım esas alınarak Marmara Denizi'nin korunmasına yönelik eylemlerin oluşturulması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bunun için Marmara'ya özgü ekosistem temelli Marmara Bütünleşik Model Sistemi'nin oluşturulması ve değişen ekolojik özellikleri doğru simüle edebilen modellerin kullanımı gereklidir; bu bağlamda Bakanlığımız yürütücülüğünde ve ODTÜ-Deniz Bilimleri Enstitüsü koordinasyonunda üç boyutlu model ve Marmara Denizi Dijital İkizi çalışmalarını kapsayan Marmara Denizi Bütünleşik Modelleme Sistemi (MARMOD) Projeleri yapılmaktadır. 2025 yılı sonunda tamamlanması planlanan projenin üçüncü aşamasında; temel olarak veri yönetimi, karar destek aracı ve üç boyutlu modelleri kapsayan bir Dijital İkiz uygulamasının yapısının geliştirilmesi ve sonuçlarının yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda; ek izleme seferleri, büyük veri teknolojisi kullanımı ile modellere hızlı veri akışının sağlanması, üç boyutlu modelin yeni verilerle doğrulanarak güncellenmesi ve senaryoların üretilmesi, üretilen senaryoların kullanılacağı Marmara Denizi'nde hangi koşullarda oksijen seviyelerinde iyileşme olacağını öngörecektir bir Karar Destek Sistemi kurulması, 2030-2040 yılları arasında kapsayan Marmara Denizi iklim projeksiyonlarının gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

2,5- Çevre kirliliğinin önlenmesi ve çevre kalitesinin korunması amacıyla ülke çapında 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanun'a istinaden çıkarılan mevzuat kapsamında Bakanlığımız merkez teşkilatı ile taşra teşkilatında görevli denetim personeli tarafından ani, birleşik ve şikâyet üzerine denetimler yapılmaktadır. Çevre Kanunu'na aykırı faaliyet gösteren ve çevre kirliliğine sebebiyet verenlere 2872 sayılı Çevre Kanunu ilgili maddelerince idari yaptırım uygulanmakta ayrıca çevre kirliliğine sebebiyet verenler hakkında Cumhuriyet Savcılıkları'na suç duyurusunda bulunmaktadır.

4- 15.01.2024 tarihli ve 32430 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 8082 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile 2024 yılı yatırım programına kabul edilen "Türkiye'nin Endüstriyel Atıksu Profili'nin Belirlenmesi Projesi (TENAP)" Bakanlığımız ile Bursa Teknik Üniversitesi Rektörlüğü arasında 14 Ekim 2024 tarihinde imzalanan protokol ile başlatılmıştır.

Ülkemizde faaliyet gösteren sanayi sektörlerinde kullanılan hammadde ve kimyasallar vb. dikkate alınarak sektörel atıksu profilinin çıkarılması, sanayi sektörleri için atıksu envanterinin oluşturulması, sektöre özgü atıksuda bulunan konvansiyonel kirleticiler, ağır metaller ve diğer tehlikeli maddelerin tespit edilmesi, Avrupa Birliği Mevzuatı ve uygulamaları da dikkate alınarak sektöre özgü atıksu deşarj standartlarının belirlenmesi ve uygulanabilirliğinin değerlendirilerek daha gerçekçi deşarj kriterlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Endüstriyel atıksu yönetiminde etkinlik ve sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için doğru ve kapsamlı veri analizlerine dayanan politika ve stratejilerin geliştirilmesi şarttır. Sektörel bazda oluşturulacak detaylı envanterler ve atıksu profilleri, kirletici kaynakların daha iyi anlaşılmasını sağlayarak, hedefe yönelik ve etkili müdahalelerin yapılmasına olanak tanıyacaktır. Böylelikle, hem çevresel etkilerin minimize edilmesi hem de endüstriyel üretim süreçlerinin çevreyle uyumlu hale getirilmesi mümkün olacaktır. Ayrıca, güncel teknolojilerin ve mevzuat düzenlemelerinin entegrasyonu ile, atıksu arıtımı ve bertarafında kalite ve verimlilik artacak, su kaynaklarının korunması konusunda önemli adımlar atılacaktır.

6- Bakanlığımızca 2021 yılında müsilağ sonrası Marmara Bölgesi'nde "Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri Tebliği" (R.G. Sayı 29303, Tarih: 22 Mart 2015) kapsamında Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) kurulu tesislerin yanı sıra daha düşük kapasiteli

arıtma tesislerinin atıksu giriş ve çıkışları da 2021/14 Sayılı “Marmara Bölgesi'nde Bulunan Atık Su Arıtma Tesisleri'nin Gerçek Zamanlı İzlenmesi” konulu Genelge' (MARBİN) ile on-line takibe alınmıştır. Ayrıca Marmara Bölgesinde kapasiteye bakılmaksızın, tüm soğutma sularının, sadece çıkış değil giriş sıcaklıkları ve debileri de izlenerek verileri Bakanlığımız Sürekli İzleme Merkezi (SİM)'e anlık aktarılmaktadır.

SAİS tesislerinin günlük kapasitesi; 5.000 m3/gün ve üzeridir; anlık pH, iletkenlik, sıcaklık, çözünmüş oksijen, debi, KOİ ve AKM parametreleri 7/24 takip edilmektedir.

MARBİN Genelgesi ile; kurulu kapasitesi 1.000-5.000 m3/gün olan ve Marmara Bölgesi'nde alıcı ortama deşarj eden tesislerin arıtma tesisi giriş ve çıkış debileri ile numune alma yönünden on-line takip edilmektedir. Suyu ısı transferi amaçlı (soğutma suları) kullanarak alıcı ortama deşarj eden tesisler ise giriş ve çıkışlarında debi ve sıcaklık yönünden on-line izlenmektedir.

- 7- Bakanlığımızca Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği ve 2013/37 sayılı Bakanlığımız Genelgesi gereği hava kalitesinin korunması ve kirliliğin azaltılması kapsamında illerimizde çalışmalar yapılmaktadır. Sanayi, evsel ısınma ve ulaşım kaynaklı hava emisyonları hesaplanarak, illerimizde taşra teşkilatı koordinasyonunda Temiz Hava Eylem Planları hazırlanmaktadır.

Temiz Hava Eylem planlarının uygulanması aşamasında özellikle yerel yönetimlere şehirlerin önceliklerine göre önemli görevler düşmektedir. Tekirdağ İli 2025-2029 Temiz Hava Eylem Planı hazırlanmıştır.

Eylem Planları Bakanlığımız tarafından geliştirilen Temiz Hava Eylem Planı İzleme (THEP-İZ) yazılımı aracılığıyla takip edilmektedir.

Diğer yandan Cumhurbaşkanlığımızca duyurulan Net Sıfır Emisyon Stratejisi doğrultusunda; ilgili kuruluşlarla işbirliği dâhilinde çalışmalarımız yürütülmektedir. Bilgi teknolojileri ve coğrafi bilgi sistemlerini doğrudan kullanan HEY Portalı ve NEFES yazılımı ile illerimizde hava kalitesi seviyelerinin korunmasına esas karar destek süreçleri için veri üretilmekte ve illerimizde hava kalitesinin korunması önlemlerinin yaygınlaştırılması için gerekli tavsiyeler yerel yönetimlere aktarılmaktadır.

Bakanlığımızca; Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı çalışmaları 2004 yılında 35 adet hava kalitesi izleme istasyonu ile başlamış olup, şu an itibarıyla 383 adet hava kalitesi izleme istasyonu ile tüm illerimizde saatlik ortalamalar şeklinde 7/24 izlenmekte ve talep edilen tüm bilgiler www.havaizleme.gov.tr web adresi ile Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı Mobil Uygulaması üzerinden vatandaşlarımızın bilgisine sunulmaktadır. Hava kalitesi izleme istasyonlarına ait detaylı bilgilere www.havaizleme.gov.tr web adresinden ulaşılabilir.